

PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY GEOLOGICKÉHO DĚDICTVÍ

A. Kristek

Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, Petráská 29, 110 00 Praha 1, adam.kristek@seznam.cz

Cílem příspěvku je seznámení odborné veřejnosti s prostředky možné právní ochrany neživé přírody (geologického dědictví), zejména pak nastínit možnosti jak aktivně ochránit geologických lokalit napomoci. Studie vychází zejména z právních předpisů o ochraně přírody a krajiny.

Je objasněna ochrana geologického dědictví v XIX. století na základě vymezení teoretického pojmu přírodní památky, která byla později výchozím bodem i zákonné úpravy v prvním českém ochranném zákoně z r. 1956. V ochraně přírody se ostatně uplatňuje dosud, když však převládá konzervátorský charakter ochrany vybraných „památek“ je dnes postupně obohacován i o přístupy aktivní, tzv. management. Jsou diskutovány prostředky tzv. ochrany obecné podle zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. Obecná ochrana zahrnuje ochranu a využití jeskyní a ochranu paleontologických nálezů. Dále je přiblížen institut ochranné plochy přírodního dědictví a jeho významný zjištění výskytu nerostů. Hlavní důraz je kladen na vysvětlení institutu významného krajinného prvku, který se v rámci obecné ochrany jeví pro potřeby ochrany geologického dědictví jako nejvhodnější. Je popsán proces jeho registrace v příslušnosti jednotlivých úřadů ve stejné správě, ochranné podmínky atp. Navázáno je zmínkou o plošnější ochraně, rovněž se úzce dotýkající geologického dědictví, o ochraně krajinného rázu. Popisuje se možnost vyhlášení tzv. přírodního parku k ochraně krajinného rázu, opět v příslušnosti úřadů a procesní stránky věci. Dále je uvažována tzv. zvláštní ochrana přírody, kdy v rámci územní ochrany nabízí zákon několik prostředků, vhodných k ochraně geologického dědictví. Jako základní institut je popsána dříve již zmíněná tzv. přírodní památka, přírodní památka, zpravidla v příslušnosti k jejímu vyhlášení, podmínky ochrany apod. Institut (národní) přírodní památky je pro potřeby ochrany významnějších geologických lokalit, jednotlivých výchozů apod. zdaleka nejvhodnější. Zmíněny jsou i geologické aspekty ochrany velkoplošných území (ochranné krajinné oblasti, přírodní parky). Na závěr této části je připomenuta možnost též zvláštní ochrany vyjmenovaných nerostů. Nelze se vyhnout alespoň připomenutí dalších významných právních úprav, které mají k ochraně geologického dědictví bezprostřední vztah. Kromě zmínky o zákoně o geologických pracích je zde pozornost věnována zejména některým otázkám práva horního. Závěrem jsou shrnuty klady a zápory současných zákonných možností ochrany geologického dědictví a jsou naznačeny některé možné a potřebné cesty budoucího vývoje (možnost využití evropské Úmluvy o krajině a Úmluvy UNESCO o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví pro potřeby ochrany geologického dědictví, koncept obecné ochrany tzv. geodiversity apod.).